περίπτωση μή τηρήσεως τῶν προβλεπομένων ὑποχρεώσεων, κυρίως ὅσον ἀφορᾶ τήν τελική χρησιμοποίηση.

Ἀρκεῖ, ἔναντι τοῦ κοινοτικοῦ δικαίου, τό ὅτι μόνο ἡ πρώτη παραγγελία ἔγινε ἐγγράφως ἐφ' ὅσον συνεπάγεται ὅτι οἱ ἑπόμενες συμβάσεις πωλήσεως, ἀκόμη καί ἄν συνήφθησαν προφορικῶς, θεωροῦνται ὅτι ἀναφέρονται στήν πρώτη παραγγελία καί ὅτι ἐξασφαλίζεται ὅτι οἱ κυρώσεις δύνανται ἐπίσης νά ἐπιβληθοῦν ὡς πρός τίς ἑπόμενες παραγγελίες.

Οἱ λοιπές προϋποθέσεις, πού ἀφοροῦν τίς ἐν λόγω συμβάσεις, καθώς καί τίς ἔννομες συνέπειές τους, ρυθμίζονται ἀπό τό ἐσωτερικό δίκαιο.

Στίς συνεκδικαζόμενες ὑποθέσεις 66 καί 99/81,

πού ἔχουν ὡς ἀντικείμενο τίς αἰτήσεις τοῦ Bundesgerichtshof (ὄγδοο τμῆμα ἀστικῶν ὑποθέσεων) πρός τό Δικαστήριο, κατ' ἐφαρμογή τοῦ ἄρθρου 177 τῆς συνθήκης ΕΟΚ, περί ἐκδόσεως, στό πλαίσιο τῶν ἐκκρεμῶν ἐνώπιον τοῦ αἰτοῦντος δικαστηρίου διαφορῶν μεταξύ

ARNOLD POMMEREHNKE (ὑπόθεση 66/81)

καί

BUNDESANSTALT FÜR LANDWIRTSCHAFTLICHE MARKTORDNUNG (BALM) (Ὁμοσπονδιακοῦ Ἱδρύματος Ὀργανώσεως Γεωργικῶν Ἀγορῶν)

καί

1. FIRMA WILHELM FRANZEN

2. HANS-HARALD WITT (ὑπόθεση 99/81)

καί

BUNDESANSTALT FÜR LANDWIRTSCHAFTLICHE MARKTORDNUNG

προδικαστικῆς ἀποφάσεως ὡς πρός τήν ἑρμηνεία τοῦ ἄρθρου 6 τοῦ κανονισμοῦ 349/73 τῆς Ἐπιτροπῆς, τῆς 31ης Ἰανουαρίου 1973, περί διαθέσεως σέ μειωμένη τιμή βουτύρου παρεμβάσεως προοριζομένου γιά τήν ἄμεση κατανάλωση ὑπό μορφή συμπυκνωμένου βουτύρου (ABl. L 40, σ. 1),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμῆμα)

συγκείμενο ἀπό τούς A. Touffait, πρόεδρο τμήματος, Mackenzie Stuart καί U. Everling, δικαστές,

γενικός εἰσαγγελεύς: P. VerLoren van Themaat
γραμματεύς: P. Heim

ἐκδίδει τήν ἀκόλουθη

ΑΠΟΦΑΣΗ

Περιστατικά

I — Πραγματικά περιστατικά καί διαδικασία

Ἡ Ἐπιτροπή εἶχε ἐκδώσει τόν κανονισμό 349/73, τῆς 31ης Ἰανουαρίου 1973 σχετικά μέ τήν διάθεση σέ μειωμένη τιμή βουτύρου παρεμβάσεως προοριζομένου γιά τήν ἄμεση κατανάλωση ὑπό μορφή συμπυκνωμένου βουτύρου (ABl. L 40, σ. 1) κυρίως γιά νά περιορίσει τά ἀποθέματα βουτύρου πού συνεκεντρώθησαν κατόπιν παρεμβάσεως στήν ἀγορά βουτύρου βάσει τοῦ ἄρθρου 6 τοῦ κανονισμοῦ 804/68 τοῦ Συμβουλίου, τῆς 27ης Ἰουνίου 1968 περί κοινῆς ὀργανώσεως ἀγορᾶς στόν τομέα τοῦ γάλακτος καί τῶν γαλακτοκομικῶν προϊόντων (ΕΕ εἰδ. ἔκδ. 03/003, σ. 82). Πρός τόν σκοπό αὐτό ἡ Ἐπιτροπή προέβλεψε δυνατότητες πωλήσεως σέ μειωμένη τιμή τοῦ βουτύρου ὑπό μορφή συμπυκνωμένου βουτύρου, ἡ χρήση τῶν ὁποίων γίνεται «κατόπιν αἰτήσεως τοῦ Κράτους μέλους πού θεωρεῖ ὅτι εἶναι σέ θέση νά τήν φέρει σέ αἴσιο πέρας», ἀποφεύγοντας δηλαδή νά ἐκτραπεῖ τό συμπυκνωμένο βούτυρο ἀπό τόν προβλεπόμενο προορισμό του, καθώς καί νά μή ἐπιφέρει διαταραχές στήν ἀγορά τοῦ βουτύρου. Τό ἄρθρο 6 παράγραφος 1 καί 2 αὐτοῦ τοῦ κανονισμοῦ εἶναι διατυπωμένο ὡς ἑξῆς:

«1. Κάθε κάτοχος βουτύρου ἤ συμπυκνωμένου βουτύρου πρέπει γιά κάθε παράδοση νά τηρεῖ βιβλίο, στό ὁποῖο νά ἐμφαίνονται τό ὄνομα καί ἡ διεύθυνση τοῦ ἀγοραστοῦ τοῦ βουτύρου ἤ τοῦ συμπυκνωμένου βουτύρου καί οἱ ἀντίστοιχες ποσότητες.

2. Σέ περίπτωση μεταπωλήσεως τοῦ βουτύρου πρέπει ἡ σύμβαση πωλήσεως νά περιέχει τίς ὑποχρεώσεις μεταποιήσεως, συσκευασίας, καθώς καί τῆς τελικῆς χρησιμοποιήσεώς του.

Ἡ σύμβαση πωλήσεως πρέπει νά συναφθεῖ ἐγγράφως καί νά περιέχει βεβαίωση ὅτι ὁ ἀγοραστής γνωρίζει τίς κυρώσεις, πού ἔχει θεσπίσει τό σχετικό Κράτος μέλος, τίς ὁποῖες θά ὑποστεῖ σέ περίπτωση πού δέν ἐκπληρώσει τίς ἀνωτέρω ὑποχρεώσεις.»

Μέ ἀπόφαση τῆς 22ας Δεκεμβρίου 1972 ἡ Ἐπιτροπή σύμφωνα μέ τόν κανονισμό 2561/72 τῆς 6ης Δεκεμβρίου 1972 (ABl. L 274, σ. 12) — πού ἀντικατεστάθη ἀπό τόν κανονισμό 349/73 — ἐξουσιοδότησε τήν Ὁμοσπονδιακή Δημοκρατία τῆς Γερμανίας νά πωλήσει 6 000 τόνους συμπυκνωμένου βουτύρου σέ μειωμένη τιμή. Μέ ἀπόφαση τῆς 8ης Φεβρουαρίου 1973 ἡ Ἐπιτροπή μείωσε τήν ποσότητα αὐτή σέ 4 000 τόνους.

Ἡ Einfuhr- und Vorratsstelle für Fette (Ὑπηρεσία Εἰσαγωγῆς καί Ἀποθεματοποιήσεως Λιπῶν), (ἐφ' ἑξῆς, EVF) προκάτοχος τοῦ καθ' οὗ ἡ Revision στήν κυρία δίκη BALM, ἦταν ἐπιφορτισμένη ὡς ὑπηρεσία παρεμβάσεως μέ τήν διάθεση αὐτοῦ τοῦ συμπυκνωμένου βουτύρου καί εἶχε ἐκδώσει πρός τόν σκοπό αὐτό, στίς 13 Φεβρουαρίου 1973 κατευθυντήριες ὁδηγίες, μέ τίς ὁποῖες ἐπέβαλλε στούς ἀγοραστές της νά μή πωλοῦν τό συμπυκνωμένο βούτυρο παρά βάσει ἐγγράφου συμβάσεως πωλήσεως στήν ὁποία ἔπρεπε νά περιλαμβάνεται ὅρος περί ποινικῆς ρήτρας, δεσμευτικός γιά τούς μετέπειτα ἀγοραστές.

Ἔτσι εἶχαν τά πράγματα — ὅσον ἀφορᾶ τήν ὑπόθεση 66/81 — ὅταν ὁ Pommerehnke, τήν ἐποχή ἐκείνη ἰδιοκτήτης τῆς «Firma Albrecht, Schütze & Co.», ἀπέκτησε 71 740 κιλά συμπυκνωμένου βουτύρου ἀπό διάφορες ἑταιρίες. Σέ δώδεκα περιπτώσεις ἐπί συνόλου δεκαεπτά οἱ ἀντιπρόσωποι αὐτῆς τῆς ἑταιρίας εἶχαν ὑπογράψει ἔγγραφα πού ἐπεγράφοντο «σύμβαση πωλήσεως καί δήλωση ἀναλήψεως ὑποχρεώ-

σεως», στά ὁποῖα ἀνεφέρετο ἡ ἀγορασθεῖσα ποσότης ἀλλά ὄχι καί τό τίμημα. Σέ δύο ἄλλες περιπτώσεις τό ἔγγραφο δέν περιεῖχε ἔνδειξη περί τῆς ἀγορασθείσης ποσότητος, στίς τρεῖς τελευταῖες δέ περιπτώσεις δέν εἶχε γίνει καμία ἔγγραφη δήλωση. Μέ τίς ἔγγραφες δηλώσεις ἡ ἑταιρία ἀνελάμβανε τήν ὑποχρέωση νά ἀποδεχθεῖ τίς διατάξεις τῶν κατευθυντηρίων ὁδηγιῶν τῆς EVF, καθώς καί νά καταβάλει σ' αὐτή, σέ περίπτωση παραβάσεως, τήν διαφορά μεταξύ τιμῆς παρεμβάσεως καί τῆς τιμῆς πωλήσεως πού καθόρισε ἡ Ἐπιτροπή. Τό προϊόν πού ἀπεκτήθη κατ' αὐτό τόν τρόπο μετεβιβάσθη σέ τρίτους χωρίς νά τηρηθεῖ ἔγγραφος τύπος καί ἐχρησιμοποιήθη στίς ἐπιχειρήσεις τους.

Στήν ὑπόθεση 99/81 ἡ ἐπιχείρηση Franzen, τῆς ὁποίας ὁ Hans-Harald Witt εἶναι ὁμόρρυθμος ἑταῖρος, ἀγόρασε ἀπό τήν ἐπιχείρηση Butter- und Eierzentrale Nordmark eGmbH (ἐφ' ἑξῆς, BEZN) 6 560 κιλά συμπυκνωμένου βουτύρου. Ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς ἐπιχειρήσεως Franzen ὑπέγραψε τό ἀνωτέρω ἔγγραφο μόνο κατά τήν πρώτη παραγγελία. Στό ἔγγραφο αὐτό δέν ἐδηλώθη ἡ ποσότης καί ἡ τιμή τοῦ ἐμπορεύματος. Ἀντιθέτως, περιείχετο μνεία, κατά τήν ὁποία ἡ ἀνάληψη ὑποχρεώσεως καταβολῆς ποινικῆς ρήτρας ἴσχυε καί γιά ὅλες τίς ἄλλες παραδόσεις πού θά ἐγένοντο κατόπιν τηλεφωνικῆς παραγγελίας. Ἀπό τό συμπυκνωμένο βούτυρο πού ἀπεκτήθη κατ' αὐτό τόν τρόπο ἐπωλήθησαν 2 900 κιλά χωρίς νά τηρηθεῖ ὁ ἔγγραφος τύπος τῆς συμβάσεως πωλήσεως καί χωρίς νά ζητηθεῖ ἐκ τῶν ὑστέρων ἔγγραφη δήλωση ἀναλήψεως ὑποχρεώσεως ἀπό τόν ἀγοραστή, κατόπιν δέ μεταπωλήσεως ἀπό αὐτόν τό συμπυκνωμένο βούτυρο ἐχρησιμοποιήθη ἀντιθέτως πρός τόν προβλεπόμενο σκοπό.

Ἐπειδή οἱ δύο ἀσκοῦντες τήν Revision ὑπεστήριξαν ἐνώπιον τοῦ Bundesgerichtshof ὅτι δέν ὑπέχουν ὑποχρέωση καταβολῆς τῶν ποινικῶν ρητρῶν πού ζητοῦνται, καθ' ὅσον δέν συνῆψαν ἔγγραφη σύμβαση πωλήσεως μέ τούς προμηθευτές τους, τό ἐν λόγω δικαστήριο θεωρεῖ ὅτι ἡ ἐπίλυση τῶν δύο αὐτῶν διαφορῶν ἐξαρτᾶται ἀπό τό ζήτημα τοῦ «ἄν ἡ ὑπόσχεση καταβολῆς ποινικῆς ρήτρας ἐδόθη μέ τόν ἀπαιτούμενο ἔγγραφο τύπο».

Συνεπῶς, προκειμένου νά διευκρινισθεῖ αὐτό τό ζήτημα, τό Bundesgerichtshof ἔχει τήν γνώμη ὅτι εἶναι ἀναγκαία ἡ ἑρμηνεία τοῦ ἄρθρου 6 παράγραφος 2 τοῦ κανονισμοῦ 349/73.

Κατά τό παραπέμπον δικαστήριο, ἡ διάταξη αὐτή ἐφαρμόζεται ὁμοίως γιά τό συμπυκνωμένο βούτυρο καί, «ἐπειδή οἱ πωλήσεις βουτύρου σέ μειωμένη τιμή διενεργοῦνται πάντοτε στό ἔδαφος ἑνός μόνο Κράτους μέλους», θεωρεῖ ὅτι ὁ ὅρος τοῦ ἐγγράφου τύπου συνιστᾶ ρύθμιση ἀρχῆς, οἱ ὅροι ὅμως καί οἱ συνέπειες πού συνδέονται μέ αὐτή τήν ὑποχρέωση διέπονται ἀντιθέτως ἀπό τό δίκαιο τῶν Κρατῶν μελῶν. Ἀφοῦ δέ ἐκθέτει τήν ἄποψή του, συμπεραίνει ὅτι, ἐπειδή τό ἄρθρο 177 τρίτη παράγραφος τό ἐμποδίζει νά δώσει δική του ἑρμηνεία, πρέπει νά παραπέμψει τό ζήτημα στό Δικαστήριο.

Συνεπῶς, τό παραπέμπον δικαστήριο ἀπεφάσισε νά ἀναβάλει τήν ἔκδοση ὁριστικῆς ἀποφάσεως καί, μέ δύο διατάξεις τῆς 11ης Μαρτίου 1981 καί τῆς 8ης Ἀπριλίου 1981 ὑπέβαλε στό Δικαστήριο τά ἀκόλουθα ἐρωτήματα:

«1. Τό ἄρθρο 6 παράγραφος 2 τοῦ κανονισμοῦ ΕΟΚ 349/73 τῆς Ἐπιτροπῆς τῆς 31ης Ἰανουαρίου 1973 (ABl. L 40 τῆς 13ης Φεβρουαρίου 1973, σ. 1), ἀφορᾶ τή μεταπώληση μόνο τοῦ μή μεταποιημένου βουτύρου ἤ καί τοῦ συμπυκνωμένου βουτύρου;

2. Ἄν αὐτή ἡ διάταξη ἰσχύει καί γιά τό συμπυκνωμένο βούτυρο;

α) Ὑπό ποῖες προϋποθέσεις ἀπαιτεῖται ἡ τήρηση τοῦ ἐγγράφου τύπου κατά τό κοινοτικό δίκαιο; Ἀρκεῖ εἰδικότερα γιά τήν τήρηση τοῦ ἐγγράφου τύπου ὅτι διετυπώθη ἐγγράφως μόνο ἡ δήλωση τοῦ ἀγοραστοῦ — *ἡ ὁποία δέν ἀναφέρει λεπτομερῶς*

τιμή καί ποσότητα[1] — ὄχι ὅμως καί τοῦ πωλητοῦ ἤ τό ἄν ἀπαιτεῖται ἔγγραφος τύπος πρέπει νά κριθεῖ σύμφωνα μέ τό δίκαιο τῶν Κρατῶν μελῶν;

6) Στήν περίπτωση πού σύμφωνα μέ τό κοινοτικό δίκαιο μία παραγγελία ὑπογεγραμμένη μόνο ἀπό τόν ἀγοραστή εἶναι ἀρκετή γιά τήν τήρηση τοῦ ἐγγράφου τύπου, ἀρκεῖ τό ὅτι μόνο ἡ πρώτη παραγγελία ἔγινε ἐγγράφως ἐνῶ οἱ ἑπόμενες συμβάσεις πωλήσεως συνήφθησαν προφορικῶς μέ ἀναφορά στήν πρώτη παραγγελία;

γ) Ἄν σύμφωνα μέ τό κοινοτικό δίκαιο ὁ ἔγγραφος τύπος δέν ἐτηρήθη, ἡ σύμβαση πωλήσεως μαζί μέ τήν ὑπόσχεση τοῦ ἀγοραστοῦ περί καταβολῆς ποινικῆς ρήτρας, πού περιέχει, δέν παράγει ἀποτελέσματα σύμφωνα μέ τό κοινοτικό δίκαιο ἤ ἡ ρύθμιση τῶν νομικῶν συνεπειῶν παραμένει στήν ἁρμοδιότητα τοῦ δικαίου τῶν Κρατῶν μελῶν;»

Οἱ διατάξεις περί παραπομπῆς ἐπρωτοκολλήθησαν στή γραμματεία τοῦ Δικαστηρίου ἀντιστοίχως στίς 31 Μαρτίου 1981 (ὑπόθ. 66/81) καί στίς 24 Ἀπριλίου 1981 (ὑπόθ. 99/81).

Μέ διάταξη τῆς 13ης Μαΐου 1981 τό Δικαστήριο ἀπεφάσισε τήν συνεκδίκαση τῶν δύο ὑποθέσεων πρός διευκόλυνση τῆς διαδικασίας καί πρός ἔκδοση ἐνιαίας ἀποφάσεως.

Σύμφωνα μέ τό ἄρθρο 20 τοῦ Πρωτοκόλλου περί τοῦ Ὀργανισμοῦ τοῦ Δικαστηρίου ΕΟΚ κατετέθησαν ἔγγραφες παρατηρήσεις ἀπό τόν Pommerehnke, ἀσκοῦντα τήν Revision στήν κυρία δίκη (ὑπόθ. 66/81), ἐκπροσωπούμενο ἀπό τόν Dotzauer, δικηγόρο Ἀμβούργου, ἀπό τήν ἐπιχείρηση Franzen καί τόν Witt, ἀσκοῦντες τήν Revision στήν κυρία δίκη (ὑπόθ. 99/81), ἐκπροσωπουμένους ἀπό τήν Festge, δικηγόρο Ἀμβούργου, ἀπό τό BALM καθ' οὗ ἡ Revision στήν κυρία δίκη, ἐκπροσωπούμενο ἀπό τόν καθηγητή Nirk, δικηγόρο παρά τῷ Bundesgerichtshof στήν Καρλσρούη καί ἀπό τήν Ἐπιτροπή τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων, ἐκπροσωπουμένη ἀπό τόν Hilf, μέλος τῆς νομικῆς της ὑπηρεσίας, ἐπικουρούμενο ἀπό τόν Stockburger, δικηγόρο Φραγκφούρτης ἐπί τοῦ Μάιν.

Κατόπιν ἐκθέσεως τοῦ εἰσηγητοῦ δικαστοῦ καί μετ' ἀκρόαση τοῦ γενικοῦ εἰσαγγελέως τό Δικαστήριο ἀποφάσισε μέ διάταξη τῆς 25ης Νοεμβρίου 1981 τήν ἀνάθεση τῶν παρουσῶν ὑποθέσεων στό τρίτο τμῆμα, κατ' ἐφαρμογή τοῦ ἄρθρου 95 τοῦ κανονισμοῦ διαδικασίας, καί τήν ἔναρξη τῆς προφορικῆς διαδικασίας χωρίς προηγουμένη διεξαγωγή ἀποδείξεων.

II — Παρατηρήσεις πού κατετέθησαν σύμφωνα μέ τό ἄρθρο 20 τοῦ Πρωτοκόλλου περί τοῦ Ὀργανισμοῦ τοῦ Δικαστηρίου ΕΟΚ

Α — Ἐπί τοῦ πρώτου ἐρωτήματος

Οἱ *ἀσκοῦντες τήν Revision στήν κυρία δίκη καθώς καί ἡ Ἐπιτροπή* συμμερίζονται τήν ἄποψη τοῦ Bundesgerichtshof, κατά τήν ὁποία τό ἄρθρο 6 παράγραφος 2 τοῦ κανονισμοῦ 349/73 ἀφορᾶ τήν μεταπώληση τόσο τοῦ δουτύρου ὅσο καί τοῦ συμπυκνωμένου δουτύρου.

Ἀπό τά τρία ὑπομνήματα συνάγεται ὅτι ἡ ἑρμηνεία αὐτή προκύπτει συγχρόνως ἀπό τό γράμμα καί τόν σκοπό τοῦ κανονισμοῦ.

Βεβαίως, ἐνῶ τό ἄρθρο 6 παράγραφος 1 ἀναφέρει ρητῶς τόσο τό δούτυρο ὅσο καί τό συμπυκνωμένο δούτυρο, τό ἄρθρο 6 παράγραφος 2 δέν ἀναφέρει παρά τό δούτυρο. Τό νά ὑποστηριχθεῖ ὅμως ὅτι οἱ διατάξεις τῆς παραγράφου 2 δέν ἀφοροῦν παρά

1 — Αὐτή εἶναι μόνη διαφορά μεταξύ τῶν δύο ἐρωτημάτων. Τό ἐρώτημα στήν ὑπόθεση 66/81 δέν περιέχει αὐτή τήν διευκρίνιση.

τό βούτυρο καί ὅτι τό συμπυκνωμένο βούτυρο προσκρούει στόν σκοπό καί στό πνεῦμα αὐτοῦ τοῦ ἰδίου τοῦ ἄρθρου 6 παράγραφος 2.

Τό ἄρθρο αὐτό ἀποτελεῖ μέρος τοῦ συνόλου τοῦ κανονισμοῦ 349/73, σκοπός τοῦ ὁποίου εἶναι ἡ διάθεση τοῦ βουτύρου ὑπό τόν ὅρο ὅτι θά ὠφεληθοῦν οἱ τελικοί καταναλωτές καί ὄχι οἱ βιομηχανίες μεταποιήσεως, γι' αὐτό δέ καί ἡ ἀνάγκη ἑνός «ἀποτελεσματικοῦ συστήματος ἐποπτείας, σχετικά μέ τό ὁποῖο τό ἄρθρο 6 τοῦ κανονισμοῦ περιεῖχε διατάξεις περί καταχωρίσεως καί περί ἐγγράφου τύπου κατά τήν διανομή τοῦ βουτύρου, εἴτε πρόκειται γιά μεταποιημένο βούτυρο εἴτε ὄχι», πολύ δέ περισσότερο καθ' ὅσον τό βούτυρο αὐτό «δέν ἠδύνατο νά τεθεῖ σέ κυκλοφορία καί συνεπῶς νά πωληθεῖ στόν τελικό καταναλωτή παρά ὡς συμπυκνωμένο βούτυρο».

Τό νά ἐπιχειρηθεῖ νά περιορισθεῖ τό ἄρθρο 6 παράγραφος 2 μόνο στό βούτυρο ὁδηγεῖ σέ παράλογα συμπεράσματα.

Ἐπί πλέον, ὁ ἔγγραφος τύπος τῶν συμβάσεων πωλήσεως συμπυκνωμένου βουτύρου σέ μειωμένη τιμή ἐπιβάλλεται ἐπίσης ἀπό τό γεγονός ὅτι ὑφίσταται σέ ἐλεύθερη κυκλοφορία συμπυκνωμένο βούτυρο πού ἔχει κανονικά τεθεῖ στό ἐμπόριο, δηλαδή σέ ἀνωτέρα τιμή ἀπό ὅ,τι τό συμπυκνωμένο βούτυρο τό ὁποῖο ἀφορᾶ ὁ κανονισμός 349/73. Ὁ ἔγγραφος τύπος χρησιμεύει γιά νά διακρίνονται στό ἐμπόριο αὐτό τά δύο διαφορετικά εἴδη συμπυκνωμένου βουτύρου καί γιά νά ἀποκλείονται οἱ καταχρήσεις.

Τέλος, κατά τήν ἔννοια τοῦ κανονισμοῦ 349/73 τό συμπυκνωμένο βούτυρο εἶναι βούτυρο εἰδικοῦ τύπου, ἐνῶ ὁ ὅρος βούτυρο συνιστᾶ ἔννοια γένους, πράγμα πού ἀπορρέει ὄχι μόνο ἀπό τήν ἐπικεφαλίδα τοῦ ἐν λόγω κανονισμοῦ ἀλλά ἐπίσης καί ἀπό τήν ἔκτη αἰτιολογική σκέψη καί ἀπό τό πρῶτο ἄρθρο στοιχεῖο α). Βεβαίως, οἱ ὁρισμοί αὐτοί δέν τηροῦνται αὐστηρά σέ ὅλες τίς περιπτώσεις καί θά πρέπει νά ἐρευνᾶται ὡς πρός κάθε διάταξη τοῦ κανονισμοῦ 349/73, ἄν ὁ ὅρος βούτυρο χρησιμοποιεῖται μέ τήν γενική του ἔννοια — ὁπότε καλύπτει τούς ὅρους βούτυρο καί συμπυκνωμένο βούτυρο — ἤ ἁπλῶς καί μόνο ὡς πρός τό μή μεταποιημένο βούτυρο. Ὅσο ὅμως ἀφορᾶ τό ἄρθρο 6 παράγραφος 2, «ἀπό τό σύνολό του προκύπτει σαφῶς... ὅτι πρόκειται γιά εὐρεῖα ἔννοια τοῦ βουτύρου πού περιλαμβάνει τό συμπυκνωμένο βούτυρο».

Τό *BALM* ὅμως ἔχει ἀντίθετη γνώμη. Τήν θέση του στηρίζει ἀφ' ἑνός μέν στό κείμενο τοῦ κανονισμοῦ τό ὁποῖο, κατά τό BALM, διακρίνει σαφῶς μεταξύ βουτύρου καί συμπυκνωμένου βουτύρου, ἰδιαιτέρως στά ἄρθρα 1, 2, 3 καί 4 — διάκριση, πού δέν εὑρίσκεται σέ ἀντίφαση μέ τίς διατάξεις τῶν ἄρθρων 5, 6 παράγραφος 1 καί 7 — καί ἀπό τό ὁποῖο δέν διαφαίνεται «ὅτι πράγματι τό ἄρθρο 6 παράγραφος 2 ἐδάφιο 2 τοῦ κανονισμοῦ περιέχει φραστικό σφάλμα ἐπειδή ἀντί τοῦ συμπυκνωμένου βουτύρου ἀναφέρει βούτυρο», ἀφ' ἑτέρου δέ στηρίζεται στό ὅτι ἡ «ἰδιαίτερη σκέψη», στήν ὁποία βασίζεται τό ἄρθρο 6 παράγραφος 2 ἔγκειται στό ὅτι «ἡ μεταπώληση τοῦ *βουτύρου* πρέπει νά ἀποτελέσει τό ἀντικείμενο ἐγγράφου συμβάσεως ὥστε νά ὑφίσταται δυνατότης ἀναγωγῆς ἐπίσης καί στίς περιπτώσεις πού διαπιστώνεται ἐκ τῶν ὑστέρων καταχρηστική χρησιμοποίηση τοῦ βουτύρου πρίν ἀπό τήν μεταποίησή του σέ συμπυκνωμένο βούτυρο, δηλαδή μετά τήν ἐλευθέρωση τῆς ἐγγυήσεως».

Τό BALM προσθέτει, ἐξ ἄλλου, ὅτι σύμφωνα μέ τό ἄρθρο 12 τοῦ κανονισμοῦ ἡ Ὁμοσπονδιακή Δημοκρατία τῆς Γερμανίας ἐθέσπισε τίς ἀναγκαῖες διατάξεις γιά τήν ὀρθή χρησιμοποίηση τοῦ συμπυκνωμένου βουτύρου καί, ἄν ὑποτεθεῖ ὅτι ὁπωσδήποτε εἶναι ἀναγκαία μία σύμβαση πωλήσεως, μία τέτοια σύμβαση συνήφθη πράγματι μεταξύ τοῦ BALM καί τῶν ἀγοραστῶν του.

Β — Ἐπί τοῦ δευτέρου ἐρωτήματος

Ὁ *ἀσκῶν τήν Revision Pommerehnke* συμμερίζεται τήν ἄποψη τοῦ Bundesgerichtshof καί θεωρεῖ ὁμοίως ὅτι οἱ ὅροι καί οἱ συνέπειες πού συνδέονται μέ τήν ὑποχρέωση τηρήσεως ἐγγράφου τύπου γιά τήν σύμβαση πωλήσεως συμπυκνωμένου βουτύρου διέπονται ἀπό τό δίκαιο κάθε Κράτους μέλους. Ἡ θέση αὐτή ἐπιβεβαιώνεται, ἀφ' ἑνός, ἀπό τό ὅτι οἱ κυρώσεις σέ περίπτωση παραβάσεως τῶν ὑποχρεώσεων πού ἀναφέρονται στό ἄρθρο 6 καθορίζονται ἀπό τά Κράτη μέλη καί ἀφ' ἑτέρου, ἀπό τό γεγονός ὅτι δέν ὑπάρχει ἐπί ἐπιπέδου κοινοτικοῦ δικαίου καμμία ρύθμιση εἴτε περί τῶν πραγματικῶν προϋποθέσεων τοῦ ἐγγράφου τύπου εἴτε περί τῶν νομικῶν συνεπειῶν λόγω παραβάσεώς τους.

Συνεπῶς, κατά τόν Pommerehnke, ἀναφορά στίς γενικές ἀρχές τοῦ δικαίου τῶν Κρατῶν μελῶν τῆς Κοινότητος ἀποκλείεται, καθ' ὅσον μάλιστα εἶναι δύσκολο νά καθορισθοῦν οἱ ἀρχές αὐτές.

Ἀντιθέτως, ὁ Pommerehnke θεωρεῖ ὅτι τό ἐπιχείρημα τοῦ Bundesgerichtshof, κατά τό ὁποῖο «οἱ πωλήσεις βουτύρου σέ μειωμένη τιμή διενεργοῦνται πάντοτε στό ἔδαφος ἑνός μόνο Κράτους μέλους» δέν πείθει. Ἰσχυρίζεται ὅτι γνωρίζει σχετικῶς «περιπτώσεις ὅπου συμπυκνωμένο βούτυρο πού διετέθη ἀπό τίς ἀποθῆκες πρός πώληση ἐντός τοῦ Βελγίου, σύμφωνα μέ τόν κανονισμό 349/73, ἐπωλήθη ἀπό βελγικές σέ γερμανικές ἐπιχειρήσεις καί μετεπωλήθη στήν συνέχεια ἐντός αὐτῆς τῆς χώρας».

Πάντως, ὁ Pommerehnke ὑπογραμμίζει ὅτι οἱ ἐνέργειες πρός περιορισμό τῶν ἀποθεμάτων βουτύρου ἔγιναν «σχεδόν ἀποκλειστικῶς στό ἐσωτερικό κάθε Κράτους μέλους πού προέβη στή διάθεση τῶν ἀποθεμάτων». Κατά συνέπεια οἱ συμβαλλόμενοι στίς πωλήσεις πρέπει νά ἔλαβαν ὡς ἀφετηρία τήν σκέψη ὅτι ὡς ἔγγραφο τύπο ἔπρεπε νά θεωρήσουν τόν κατά τήν ἐθνική τους ἔννομη τάξη. Τό γεγονός ὅτι ἡ προκάτοχος τοῦ καθ' οὗ ἡ Revision στήν κυρία δίκη δέν ἔλαβε ὑπ' ὄψη τούς κανόνες τοῦ ἐθνικοῦ δικαίου εἶναι χωρίς σημασία.

Ἡ *Ἐπιτροπή* συμμερίζεται ἐπίσης τήν ἄποψη τοῦ Bundesgerichtshof ἐπ' αὐτοῦ τοῦ σημείου. Ἀπό τό πνεῦμα καί τόν σκοπό τοῦ ἄρθρου 6 παράγραφος 2 ἐδάφιο 2 συνάγεται ὡς ἐλαχίστη κοινοτική προϋπόθεση τό ὅτι οἱ ὑποχρεώσεις, στίς ὁποῖες προσυπογράφει ὁ ἀγοραστής βουτύρου ἤ συμπυκνωμένου βουτύρου, καθώς καί οἱ κυρώσεις σέ περίπτωση μή ἐκτελέσεως, πρέπει νά διατυπώνονται ἐγγράφως στήν πρώτη σύμβαση πωλήσεως καί ὅτι ἡ σύμβαση αὐτή νά ὑπογράφεται ἀπό τόν ἀγοραστή.

Συνεπῶς, τό ἄρθρο 6 παράγραφος 2 δέν διατυπώνει παρά ἀρχές καί τά ἐξουσιοδοτημένα Κράτη μέλη παραμένουν ἁρμόδια ὡς πρός τόν ἀκριβῆ καθορισμό τῶν τυπικῶν προϋποθέσεων, καθώς γιά τήν ρύθμιση τῶν νομικῶν συνεπειῶν σέ περίπτωση παραβάσεως αὐτῶν τῶν διατάξεων.

Ἡ Ἐπιτροπή προτείνει, συνεπῶς, στό δεύτερο ἐρώτημα τοῦ Bundesgerichtshof νά δοθεῖ ἡ ἑξῆς ἀπάντηση:

«Προκειμένου νά τηρηθεῖ ὁ ἔγγραφος τύπος τῆς συμβάσεως πωλήσεως πού προβλέπει τό ἄρθρο 6 παράγραφος 2 ἐδάφιο 2 τοῦ κανονισμοῦ ΕΟΚ 349/73, ἀρκεῖ ὅτι διετυπώθησαν ἐγγράφως στήν σύμβαση πωλήσεως οἱ ὑποχρεώσεις, τίς ὁποῖες προσυπογράφει ὁ ἀγοραστής τοῦ βουτύρου ἤ τοῦ συμπυκνωμένου βουτύρου καί νά βεβαιωθεῖ μέ τήν ὑπογραφή τοῦ ἀγοραστοῦ ὅτι ἔλαβε γνώση αὐτῶν τῶν ὑποχρεώσεων. Ἐξ ἄλλου, τά ἐνδιαφερόμενα Κράτη μέλη παραμένουν ἁρμόδια νά προβλέπουν ἄλλους ὅρους τηρήσεως τοῦ ἐγγράφου τύπου, νά ἀποφασίζουν ἐάν ὁ πωλητής πρέπει ἐπίσης νά ὑπογράψει τήν σύμβαση πωλήσεως ἤ νά ἀποφασίζουν ἄν σέ περίπτωση περισσοτέρων τῆς μιᾶς παραγγελιῶν πρέπει νά καταρτίζεται ἔγγραφο γιά κάθε παραγγελία καί ποιές εἶναι οἱ νομικές συνέπειες σέ περίπτωση παραβάσεως τῶν σχετικῶν μέ τόν ἔγγραφο τύπο προϋποθέσεων.»

Ἡ *ἀσκοῦσα τήν Revision στήν κυρία δίκη ἐπιχείρηση Franzen,* προτείνει στό δεύτερο ἐρώτημα πού ὑπέβαλε τό Bundesgerichtshof νά δοθεῖ ἀπάντηση σημεῖο πρός σημεῖο.

Όσον άφορᾶ τό ζήτημα τῶν ὅρων πού ἀπαιτοῦνται ὡς πρός τήν τήρηση τοῦ ἐγγράφου τύπου ἡ Franzen ὑποστηρίζει ὅτι ἡ ἑρμηνεία τῆς ἐννοίας «ἔγγραφη σύμβαση πωλήσεως» πρέπει νά γίνεται κατά τρόπο ὁμοιόμορφο γιά ὅλη τήν ΕΟΚ καί ἄρα ὄχι ἀποκλειστικῶς κατά τό ἐθνικό δίκαιο ἑνός Κράτους μέλους. Ἐπειδή δέν ὑφίσταται διάταξη ὁμοιόμορφης διαδικασίας γιά τήν ΕΟΚ πού νά καθορίζει τήν ἔννοια τοῦ κατά ἐγγράφου τύπου, ὅπως διατυπώνεται στό ἄρθρο 6 παράγραφος 2 τοῦ κανονισμοῦ 349/73, ἡ ἑρμηνεία πρέπει νά γίνει κατά τήν ἔννοια καί τούς στόχους πού ἐπιδιώκονται μέ τόν ἔγγραφο τύπο, ἀφ' ἑνός, κατά τό δίκαιο τῶν Κρατῶν μελῶν, ἀφ' ἑτέρου.

Συνεπῶς, ἡ ἔννοια καί ὁ σκοπός γιά τούς ὁποίους ἐπιβάλλεται ρητῶς ἔγγραφη σύμβαση ἔγκεινται στήν «προειδοποίηση» τῶν συμβαλλομένων καί στήν «δυνατότητα ἀποδείξεως» τόσο inter partes ὅσο καί ὡς πρός τούς τρίτους, ἀπό τό ὁποῖο συνάγεται ὅτι ὅταν τίθεται ἕνας τέτοιος ὅρος καί οἱ δύο συμβαλλόμενοι πρέπει νά ἀναφέρουν σ' αὐτό τό ἔγγραφο τήν φύση, τήν ποσότητα καί τήν τιμή τοῦ ἐμπορεύματος, καθώς καί νά ὑπογράφουν καί οἱ δύο.

Ἡ Franzen κάνει, στήν συνέχεια, μία σύντομη σύγκριση τῶν δικαίων τῶν Κρατῶν μελῶν πού ἀφοροῦν τόν ἔγγραφο τύπο, συνάγει δέ κατά πρῶτον «ὅτι ἕνας ἀριθμός Κρατῶν μελῶν προβλέπουν ὅτι σέ περίπτωση πού ἀπαιτεῖται κατά νόμο ἤ συμβατικῶς ἔγγραφος τύπος οἱ δύο συμβαλλόμενοι ὑπογράφουν ἕνα ἔγγραφο πού περιέχει τήν σύμβαση ἤ δύο ἔγγραφα μέ τό ἴδιο περιεχόμενο» καί κατά δεύτερον ὅτι «κατά τό δίκαιο ὅλων τῶν Κρατῶν μελῶν, ἡ σύμβαση πωλήσεως πρέπει νά περιέχει τουλάχιστον τήν ποσότητα καί τήν τιμή ἄν ὄχι ἐπίσης καί τούς ἄλλους ὅρους παραδόσεως, ἀκόμη καί ὅταν ἀρκεῖ ἔγγραφη προσφορά πού γίνεται σιωπηρῶς δεκτή κατά τήν παράδοση, ὅταν ἀπαιτεῖται ἔγγραφη σύμβαση πωλήσεως».

Ὡς πρός τό δεύτερο ἐρώτημα πού ὑπέβαλε τό Bundesgerichtshof ἡ Franzen θεωρεῖ ὅτι δέν χρειάζεται ἀπάντηση, ἐκτός ἐάν τό Δικαστήριο ἀπεφάσιζε νά ἀπαντήσει στό πρῶτο ἐρώτημα ὅτι ἡ ὑπογραφή μιᾶς παραγγελίας μόνο ἀπό τόν ἀγοραστή ἦταν ἀρκετή γιά νά θεωρηθεῖ ὅτι ἐτηρήθη ὁ ἔγγραφος τύπος. Συνεπῶς, μόνο «προληπτικῶς» ἐξετάζει τό ζήτημα ἄν μόνο ἡ πρώτη σύμβαση πρέπει νά καταρτισθεῖ ἐγγράφως ἤ ἄν ὅλες οἱ μετέπειτα συμβάσεις πρέπει ἐπίσης νά τηροῦν αὐτό τόν ὅρο.

Συνεπῶς, λόγω τῆς διπλῆς ἀνάγκης τῆς προειδοποιήσεως καί τῆς ἀποδείξεως πού ἀπορρέουν ἀπό τόν σκοπό τῆς ἐν λόγω διατάξεως, εἶναι ἀναγκαῖο κάθε σύμβαση πωλήσεως νά τηρεῖ τούς ὅρους πού τίθενται κατά τά ἀνωτέρω.

Τέλος, ὅσον ἀφορᾶ τό ἐρώτημα 2 παράγραφος γ, ἡ Franzen θεωρεῖ ὅτι κατά τό μέτρο πού τό κοινοτικό δίκαιο προβλέπει τόν ἔγγραφο τύπο γιά τίς συμβάσεις οἱ συνέπειες τῆς μή τηρήσεως τοῦ ἐγγράφου τύπου διέπονται ἀπό τό κοινοτικό δίκαιο.

Βεβαίως, καί σ' αὐτόν τόν τομέα δέν ὑπάρχει κοινοτική ρύθμιση καί πρέπει τό Δικαστήριο νά πληρώσει αὐτό τό κενό.

Συνεπῶς, κατά τήν Franzen, «εἶναι λογικό νά θεωρηθεῖ ὅτι μία σύμβαση πού δέν συνήφθη κατά τόν ἐπιβαλλόμενο ἀπό τόν νόμο ἔγγραφο τύπο εἶναι ἄκυρη», τοῦτο δέ ἀντιστοιχεῖ πρός τό γερμανικό καί τό ἑλληνικό δίκαιο.

Ἐξ ἄλλου, ἐν προκειμένω, ὁ ἔγγραφος τύπος δέν ἐπιβάλλεται μόνο πρός τό συμφέρον τῶν συμβαλλομένων ἀλλά ἐπίσης καί πρός τό δημόσιο συμφέρον, ἐπειδή ὁ ἔγγραφος τύπος ἀποτελεῖ ἐπίσης ἐγγύηση γιά «τήν κανονική διενέργεια τῆς μειώσεως τῆς τιμῆς τοῦ βουτύρου». Ἐπειδή καμμία διάταξη τοῦ κανονισμοῦ 349/73 δέν προβλέπει ὅτι οἱ ὑποχρεώσεις πού ἀναλαμβάνονται ἀπό τόν ἀγοραστή «δύνανται νά τοῦ ἀντιταχθοῦν ἀκόμη καί ἄν ἐλλείπτει ὁ ἔγγραφος τύπος» καί ἐπειδή τό δίκαιο τῆς ΕΟΚ χαρακτηρίζεται ἀπό αὐστηρούς περί ἀποδείξεως κανόνες — ἡ Franzen ὑπογραμμίζει ἐν προκειμένω τίς συνέπειες ἀπό τήν

ἀπώλεια τῶν σχετικῶν μέ τήν κυκλοφορία τῶν ἐμπορευμάτων πιστοποιητικῶν γιά τόν κάτοχό τους — καί, συνεπῶς, ἡ μή τήρηση τοῦ ἐγγράφου τύπου μιᾶς συμβάσεως πωλήσεως συμπυκνωμένου 6ουτύρου «ἔχει ὡς συνέπειτα τήν ἀδυναμία ἀντιτάξεως στόν ἀγοραστή μιᾶς ἔγκυρης ὑποχρεώσεως, ὅσον ἀφορᾶ τήν χρησιμοποίηση τῶν ἀγορασθέντων ἐμπορευμάτων καί ὅσον ἀφορᾶ τίς κυρώσεις σέ περίπτωση μή τηρήσεως αὐτῶν τῶν ὑποχρεώσεων».

Τά Κράτη μέλη δεσμεύονται ὁμοίως ἀπό τήν διάταξη τοῦ ἄρθρου 6 παράγραφος 2 ἐδάφιο 2. Ἄν καί δέν δύνανται νά ἐπικαλεσθοῦν τήν εὐθύνη τοῦ ἀγοραστοῦ σέ περίπτωση ἐλλείψεως συμβάσεως σύμφωνα μέ τόν ἔγγραφο τύπο, ὅπως καθορίσθη πρόηγουμένως, ἐνδεχόμενες παραβάσεις δέν παραμένουν ἄνευ κυρώσεων, ἐπειδή «τό Κράτος μέλος δύναται καί ὀφείλει νά στραφεῖ κατά τοῦ πωλητοῦ, ὁ ὁποῖος ἐπώλησε τό συμπυκνωμένο 6ούτυρο χωρίς ἔγγραφη σύμβαση πωλήσεως ἀντιθέτως πρός τήν ὑποχρέωση πού τόν 6αρύνει».

Κατά συνέπεια, ἡ Franzen ζητεῖ στό δεύτερο ἐρώτημα πού ὑπέβαλε τό Bundesgerichtshof νά δοθεῖ ἡ ἀκόλουθη ἀπάντηση:

«α) Οἱ ὅροι περί τηρήσεως ἐγγράφου τύπου στίς συμβάσεις πωλήσεως τοῦ ἄρθρου 6 παράγραφος 2 τοῦ κανονισμοῦ 349/73 διέπονται ἀπό τίς ἐνυπάρχουσες στό δίκαιο τῆς ΕΟΚ γενικές ἀρχές. Κατά συνέπεια, ὑφίσταται ἔγγραφος τύπος συμβάσεως πωλήσεως μόνο στήν περίπτωση καταρτίσεως συμβάσεως ὑπογραφομένης ἀπό τούς δύο συμβαλλομένους πού ἀναφέρει τήν φύση τοῦ ἐμπορεύματος, τήν τιμή του καί τήν ποσότητά του.

6) Δέν ἀρκεῖ τό ὅτι μόνο ἡ πρώτη παραγγελία ἔγινε ἐγγράφως καί οἱ ἄλλες συμβάσεις πωλήσεως συνήφθησαν προφορικῶς μέ ἀναφορά στήν πρώτη παραγγελία. Ἔπρεπε ἀντιθέτως κάθε σύμβαση, αὐτοτελής αὐτή καθ' ἑαυτή, νά συναφθεῖ ἐγγράφως.

γ) Σέ περίπτωση μή τηρήσεως τοῦ ἐγγράφου τύπου πού ἐπιβάλλεται ἀπό τό ἄρθρο 6 παράγραφος 2 ἐδάφιο 2 τοῦ κανονισμοῦ 349/73 ἐπίσης καί γιά τίς συμβάσεις πωλήσεως συμπυκνωμένου 6ουτύρου ἡ σύμβαση πωλήσεως, καθώς καί ἡ ὑπόσχεση τοῦ ἀγοραστοῦ νά καταβάλει τήν ποινική ρήτρα πού ἀναφέρεται σ' αὐτή, εἶναι ἄκυρη κατά τό κοινοτικό δίκαιο.»

Γιά νά θεωρηθεῖ ὅτι ἐτηρήθη ὁ ὅρος τοῦ ἐγγράφου τύπου ἀρκεῖ, κατά τό *BALM,* ὅτι μόνο ὁ ἀγοραστής ἔχει κάνει δήλωση ἀναλήψεως ὑποχρεώσεως νά τηρήσει τόν τελικό προορισμό τοῦ 6ουτύρου, πού διατίθεται σέ μειωμένη τιμή, ἤ νά καταβάλει τό ποσό τῆς κυρώσεως πού προβλέπεται ἀπό τό ἐθνικό δίκαιο, ὅπως συμβαίνει ἐν προκειμένω.

Τό BALM ὑπογραμμίζει ὅτι ὁ σκοπός τοῦ κανονισμοῦ 349/73 ἦταν ἡ κατά ταχύ τρόπο διάθεση τοῦ 6ουτύρου πρός τήν ἄμεση κατανάλωση καί, γιά νά ἐπιτευχθεῖ αὐτό, ἡ πώλησή του σέ μειωμένη τιμή ὡς συμπυκνωμένου 6ουτύρου. Κατ' αὐτόν τόν τρόπο ὁ ἔγγραφος τύπος πού προβλέπεται στό ἄρθρο 6 παράγραφος 2 ἐδάφιο 2 «σημαίνει ἀποκλειστικῶς τήν ἀναγκαιότητα μιᾶς ἔγγραφης δηλώσεως ἀναλήψεως εὐθύνης ἀπό τόν ἀγοραστή» ἀφοῦ μόνο αὐτός ἀναλαμβάνει τήν ὑποχρέωση καί ὀφείλει συνεπῶς νά εἶναι ἐν γνώσει τῆς σημασίας της καί τῆς ἐκτάσεώς της. Συνεπῶς, ἡ ὑπογραφή ἀπό τήν ἀρχή τοῦ Κράτους μέλους, πού εἶναι ἐπιφορτισμένη μέ τήν ἐφαρμογή τοῦ κανονισμοῦ, δέν εἶναι ἀναγκαία.

Ὁμοίως, ἀρκεῖ κατά τό κοινοτικό δίκαιο, προκειμένου νά τηρηθεῖ ὁ ἔγγραφος τύπος πού προβλέπεται στό ἄρθρο 6 παράγραφος 2 ἐδάφιο 2 ὅτι ὁ ἀγοραστής «ὑπέγραψε τήν σύμβαση πωλήσεως ὡς πρός τήν πρώτη παραγγελία καί ὅτι ἀναφέρεται ρητῶς ὅτι οἱ δηλώσεις περί ἀναλήψεως εὐθύνης πού περιέχονται στήν σύμβαση ἰσχύουν καί γιά τίς ἑπόμενες παραγγελίες, τοῦτο δέ ἀκριβῶς ἐπειδή στήν σύμβαση πωλήσεως ὡς πρός τήν πρώτη παραγγελία ἔγινε σαφής ἀναφορά σέ ὅλες τίς ἑπόμενες παραγγελίες». Ἐξ ἄλλου ἔτσι πράγματι συνέ6η.

Τέλος, τό BALM θεωρεῖ ὅτι δέν τίθεται τό πρόβλημα τῶν συνεπειῶν πού ἀπορρέουν ἀπό τήν ἐνδεχομένη μή τήρηση τοῦ προβλεπομένου ἐγγράφου τύπου ἐπειδή ἐτηρήθησαν οἱ προϋποθέσεις ἐγγράφου τύπου πού θέτει τό κοινοτικό δίκαιο. Πράγματι, ἐν προκειμένω δέν ἐφαρμόζονται οἱ αὐστηρές προϋποθέσεις τοῦ ἐγγράφου τύπου πού προβλέπονται ἀπό τό ἐθνικό δίκαιο, ἐπειδή «πρόκειται γιά κρατικά μέτρα προσανατολισμοῦ ὡς πρός τά ὁποῖα μόνο ἡ δήλωση περί ἀναλήψεως εὐθύνης ἀπό τόν ἀγοραστή, πού ὑπόκειται σ' αὐτά τά μέτρα, πρέπει νά γίνει ἐγγράφως».

III — Προφορική διαδικασία

Ἡ ἐπιχείρηση, Wilhelm Franzen καί ὁ Hans-Harald Witt, ἀσκοῦντες τήν Revision στήν κυρία δίκη, ἐκπροσωπούμενοι ἀπό τήν Festge, δικηγόρο Ἀμβούργου, ὁ Pommerehnke, ἐπίσης ἀσκῶν τήν Revision στήν κυρία δίκη, ἐκπροσωπούμενος ἀπό τόν Dotzauer, δικηγόρο Ἀμβούργου, τό BALM, καθ' οὗ ἡ Revision στήν κυρία δίκη, ἐκπροσωπούμενο ἀπό τόν καθηγητή Nirk, δικηγόρο παρά τῷ Bundesgerichtshof τῆς Καρλσρούης καί ἡ Ἐπιτροπή τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων, ἐκπροσωπουμένη ἀπό τόν Stockburger, δικηγόρο Φραγκφούρτης ἐπί τοῦ Μάιν, ἐπικουρούμενο ἀπό τόν Hilf, μέλος τῆς νομικῆς της ὑπηρεσίας ἠγόρευσαν κατά τήν συνεδρίαση τῆς 4ης Φεβρουαρίου 1982 καί ἀπήντησαν σέ ἐρωτήματα τοῦ Δικαστηρίου.

Ὁ ἀσκῶν τήν Revision στήν κυρία δίκη Pommerehnke ἐδήλωσε ὅτι, ὅσον ἀφορᾶ τό τελευταῖο ἐρώτημα τοῦ παραπέμποντος δικαστηρίου, οἱ γραπτές παρατηρήσεις του ἰσχύουν μόνον ἐπικουρικῶς καί ὡς πρός αὐτό τό σημεῖο υἱοθετεῖ τίς προτάσεις πού κατέθεσε ἡ ἄλλη ἀσκοῦσα τήν Revision στήν κυρία δίκη, ἡ ἐπιχείρηση Franzen.

Ὁ γενικός εὐσαγγελεύς ἀνέπτυξε τίς προτάσεις του κατά τήν συνεδρίαση τῆς 18ης Μαρτίου 1982.

Σκεπτικό

1 Μέ διατάξεις τῆς 11ης Μαρτίου καί 8ης Ἀπριλίου 1981, πού περιῆλθαν στό Δικαστήριο στίς 31 Μαρτίου καί 24 Ἀπριλίου ἀντιστοίχως, τό Bundesgerichtshof ὑπέβαλε, δυνάμει τοῦ ἄρθρου 177 τῆς συνθήκης ΕΟΚ δύο προδικαστικά ἐρωτήματα ὡς πρός τήν ἑρμηνεία τοῦ ἄρθρου 6 τοῦ κανονισμοῦ 349/73 τῆς Ἐπιτροπῆς, τῆς 31ης Ἰανουαρίου 1973, περί διαθέσεως σέ μειωμένη τιμή βουτύρου παρεμβάσεως προοριζομένου γιά τήν ἄμεση κατανάλωση ὑπό μορφή συμπυκνωμένου βουτύρου (ABl. L 40, σ. 1).

2 Τά ἀνωτέρω ἐρωτήματα ἀνέκυψαν στά πλαίσια δύο διαφορῶν μεταξύ ἀφ' ἑνός τοῦ Pommerehnke καί τῆς ἐπιχειρήσεως W. Franzen καί H.-H. Witt καί ἀφ' ἑτέρου τοῦ Bundesanstalt für landwirtschaftliche Marktordnung (Ὁμοσπονδιακό Ἵδρυμα Ὀργανώσεως Γεωργικῶν Ἀγορῶν) (ἐφ' ἑξῆς: BALM). Μέ διάταξη τῆς 13ης Μαΐου 1981 τό Δικαστήριο διέταξε τήν συνεκδίκαση τῶν δύο ὑποθέσεων.

3 Ἡ Ἐπιτροπή ἐξέδωσε τόν ἐν λόγω κανονισμό γιά νά περιορίσει τά ἀποθέματα βουτύρου πού εἶχαν συγκεντρωθεῖ κατόπιν παρεμβάσεων στήν ἀγορά βουτύρου βάσει τοῦ ἄρθρου 6 παράγραφοι 1 καί 2 τοῦ κανονισμοῦ 804/68 τοῦ Συμβουλίου, τῆς 27ης Ἰουνίου 1968, περί κοινῆς ὀργανώσεως ἀγορᾶς στόν τομέα τοῦ γάλακτος καί τῶν γαλακτοκομικῶν προϊόντων (ΕΕ εἰδ. ἔκδ. 03/003, σ. 82). Πρός τόν σκοπό αὐτό ἡ Ἐπιτροπή προέβλεψε δυνατότητες πωλήσεως τοῦ βουτύρου σέ μειωμένη τιμή ὑπό μορφή συμπυκνωμένου βουτύρου, ἡ ὁποία πώληση ὅμως, γιά νά ἀποφευχθοῦν ἐκτροπές τοῦ συμπυκνωμένου βουτύρου ἀπό τόν προορισμό του καί διαταραχές στήν ἀγορά βουτύρου, «πραγματοποιεῖται κατόπιν αἰτήσεως τοῦ Κράτους μέλους, πού εἶναι σέ θέση νά τήν φέρει σέ αἴσιο πέρας».

4 Γιά νά τηρηθοῦν οἱ στόχοι αὐτοί, ἡ Ἐπιτροπή, μέ τό ἄρθρο 6 τοῦ κανονισμοῦ 349/73, ἐθέσπισε τίς ἀκόλουθες διατάξεις:

«1. Κάθε κάτοχος βουτύρου ἤ συμπυκνωμένου βουτύρου πρέπει γιά κάθε παράδοση νά τηρεῖ βιβλίο, στό ὁποῖο νά ἐμφαίνονται τό ὄνομα καί ἡ διεύθυνση τοῦ ἀγοραστοῦ τοῦ βουτύρου ἤ τοῦ συμπυκνωμένου βουτύρου καί οἱ ἀντίστοιχες ποσότητες.

2. Σέ περίπτωση μεταπωλήσεως τοῦ βουτύρου πρέπει ἡ σύμβαση πωλήσεως νά περιέχει τίς ὑποχρεώσεις μεταποιήσεως, συσκευασίας, καθώς καί τῆς τελικῆς χρησιμοποιήσεώς του.

Ἡ σύμβαση πωλήσεως πρέπει νά συναφθεῖ ἐγγράφως καί νά περιέχει βεβαίωση ὅτι ὁ ἀγοραστής γνωρίζει τίς κυρώσεις, πού ἔχει θεσπίσει τό σχετικό Κράτος μέλος τίς ὁποῖες θά ὑποστεῖ σέ περίπτωση πού δέν ἐκπληρώσει τίς ἀνωτέρω ὑποχρεώσεις.»

5 Μέ ἀπόφαση τῆς 8ης Φεβρουαρίου 1973 ἡ Ἐπιτροπή ἐξουσιοδότησε τήν Ὁμοσπονδιακή Δημοκρατία τῆς Γερμανίας νά πωλήσει 4 000 τόννους συμπυκνωμένου βουτύρου σέ μειωμένη τιμή. Ἡ Einfuhr- und Vorratsstelle für Fette (ὑπηρεσία εἰσαγωγῆς καί ἀποθεματοποιήσεως λιπῶν) (ἐφ' ἑξῆς: EVSt) — προκάτοχος τοῦ BALM — ἀνέλαβε, ὑπό τήν ἰδιότητά της ὡς ὑπηρεσίας παρεμβάσεως, νά διαθέσει αὐτό τό συμπυκνωμένο βούτυρο καί ἐξέδωσε, πρός τόν σκοπό αὐτό, στίς 13 Φεβρουαρίου 1973 κατευθυντήριες ὁδηγίες, μέ τίς ὁποῖες ἐπέβαλε στούς ἀγοραστές νά πωλοῦν τό συμπυκνωμένο βούτυρο μόνον βάσει ἐγγράφων συμβάσεων πωλήσεως, στίς ὁποῖες πρέπει νά περιλαμβάνεται ὅρος περί ποινικῆς ρήτρας γιά τήν περίπτωση ἐκτροπῆς τοῦ βουτύρου ἀπό τόν προορισμό του, δεσμευτικός καί γιά τούς μετέπειτα ἀγοραστές.

6 Ὑπ' αὐτές τίς συνθῆκες οἱ ἐνάγοντες στήν κυρία δίκη ἀπέκτησαν ὁρισμένη ποσότητα συμπυκνωμένου ὁυτύρου ἀπό διάφορες ἐπιχειρήσεις. Μερικές ἀπό τίς ἐν λόγω πωλήσεις ἔγιναν χωρίς νά ὑπογραφοῦν τά ἔγγραφα πού ἐπεγράφοντο «σύμβαση πωλήσεως καί δήλωση ἀναλήψεως ὑποχρεώσεως». Σέ ὅλες τίς περιπτώσεις ἔλειπε ἡ ἔγγραφη δήλωση πωλήσεως ἐκ μέρους τοῦ προμηθευτοῦ. Σέ ὁρισμένα ἀπό τά ἔγγραφα αὐτά ἀνεφέρετο ἡ ἀγορασθεῖσα ποσότης, ἀλλά ὄχι καί τό τίμημα, σέ ἄλλα δέ δέν ἀνεφέρετο οὔτε τό ἕνα οὔτε τό ἄλλο. Ὅλες οἱ ἀνωτέρω δηλώσεις περιεῖχαν ἐν τούτοις μία ρήτρα, ὁάσει τῆς ὁποίας ὁ ἀγοραστής ὑπεχρεοῦτο νά τηρήσει τίς διατάξεις πού περιείχοντο στίς κατευθυντήριες ὁδηγίες τῆς EVSt καθώς καί, σέ περίπτωση παραβάσεως, νά καταβάλει στήν EVSt — καί ἀργότερα στό BALM — τό ποσόν τῆς διαφορᾶς μεταξύ τῆς τιμῆς παρεμβάσεως καί τῆς τιμῆς πωλήσεως πού εἶχε καθορίσει ἡ Ἐπιτροπή.

7 Ἕνα τμῆμα τοῦ ὁουτύρου, πού ἐπωλήθη μέ τόν τρόπο αὐτό, μετεπωλήθη σέ τρίτους χωρίς νά τηρηθεῖ ὁ ἔγγραφος τύπος καί ἐχρησιμοποιήθη ἀπό αὐτούς ἀντιθέτως πρός τόν προβλεπόμενο σκοπό.

8 Οἱ ἐνάγοντες στήν κυρία δίκη, οἱ ὁποῖοι καταδικάσθησαν ἀπό τά ἐθνικά δικαστήρια νά καταβάλουν ποινική ρήτρα, ἤσκησαν, ἐνώπιον τοῦ Bundesgerichtshof, Revision κατά τῆς ἐν λόγω καταδίκης καί ἰσχυρίσθησαν, ὅτι δέν ὑπεχρεοῦντο νά καταβάλουν τήν ἀξιουμένη ποινική ρήτρα, γιά τόν λόγο ὅτι δέν συνῆψαν ἔγγραφη σύμβαση πωλήσεως μέ τούς προμηθευτές τους.

9 Ἐπειδή τό Bundesgerichtshof ἔκρινε, ὅτι ἡ ἐπίλυση τῶν δύο διαφορῶν ἐξηρτᾶτο ἀπό τό ἄν ἡ ὑπόσχεση καταβολῆς ποινικῆς ρήτρας ἐδόθη μέ τόν ἀπαιτούμενο ἔγγραφο τύπο, ἐθεώρησε ἀναγκαία τήν ἑρμηνεία τοῦ ἄρθρου 6 παράγραφος 2 τοῦ κανονισμοῦ 349/73. Ἔτσι, ὑπέβαλε, στό Δικαστήριο ἐν σχέσει πρός τήν ὑπόθεση 66/81 τά ἀκόλουθα ἐρωτήματα:

«1. Τό ἄρθρο 6 παράγραφος 2 τοῦ κανονισμοῦ ΕΟΚ 349/73 τῆς Ἐπιτροπῆς, τῆς 31ης Ἰανουαρίου 1973 (ABl. L 40 τῆς 13ης Φεβρουαρίου 1973, σ. 1), ἀφορᾶ τή μεταπώληση μόνο τοῦ μή μεταποιημένου ὁουτύρου ἤ καί τοῦ συμπυκνωμένου ὁουτύρου;

2. Ἄν αὐτή ἡ διάταξη ἰσχύει καί γιά τό συμπυκνωμένο ὁούτυρο:

α) Ὑπό ποῖες προϋποθέσεις ἀπαιτεῖται ἡ τήρηση τοῦ ἐγγράφου τύπου κατά τό κοινοτικό δίκαιο; Ἀρκεῖ εἰδικότερα γιά τήν τήρηση τοῦ ἐγγράφου τύπου ὅτι διετυπώθη ἐγγράφως μόνο ἡ δήλωση τοῦ ἀγοραστοῦ, ὄχι ὅμως καί τοῦ πωλητοῦ ἤ τό ἄν ἀπαιτεῖται ἔγγραφος τύπος πρέπει νά κριθεῖ σύμφωνα μέ τό δίκαιο τῶν Κρατῶν μελῶν;

6) Στήν περίπτωση πού σύμφωνα μέ τό κοινοτικό δίκαιο μία παραγγελία ὑπογεγραμμένη μόνο ἀπό τόν ἀγοραστή εἶναι ἀρκετή γιά τήν τήρηση τοῦ ἐγγράφου τύπου, ἀρκεῖ τό ὅτι μόνο ἡ πρώτη παραγγελία ἔγινε ἐγγράφως ἐνῶ οἱ ἐπόμενες συμβάσεις πωλήσεως συνήφθησαν προφορικῶς μέ ἀναφορά στήν πρώτη παραγγελία;

γ) Ἂν σύμφωνα μέ τό κοινοτικό δίκαιο ὁ ἔγγραφος τύπος δέν ἐτηρήθη, ἡ σύμβαση πωλήσεως μαζί μέ τήν ὑπόσχεση τοῦ ἀγοραστοῦ περί καταβολῆς ποινικῆς ρήτρας, πού περιέχει, δέν παράγει ἀποτελέσματα σύμφωνα μέ τό κοινοτικό δίκαιο ἢ ἡ ρύθμιση τῶν νομικῶν συνεπειῶν παραμένει στήν ἁρμοδιότητα τοῦ δικαίου τῶν Κρατῶν μελῶν;»

Στήν ὑπόθεση 99/81 τό Bundesgerichtshof ὑπέβαλε τά ἴδια ἐρωτήματα, στό ἐρώτημα ὅμως 2, α) προσέθεσε τήν διευκρίνιση «... ἡ δήλωση τοῦ ἀγοραστοῦ, *ἡ ὁποία δέν ἀναφέρει λεπτομερῶς τιμή καί ποσότητα* ...».

Ἐπί τοῦ πρώτου ἐρωτήματος

10 Κατά τό Bundesgerichtshof, τό ἄρθρο 6 παράγραφος 2 τοῦ κανονισμοῦ 349/73 ἀφορᾶ καί τό συμπυκνωμένο βούτυρο, ἐπειδή ὁ σκοπός τοῦ κανονισμοῦ ἀποκλείει διαφορετική ρύθμιση γιά τήν διάθεση τοῦ βουτύρου καί τοῦ συμπυκνωμένου βουτύρου καί ἡ ἔννοια «βούτυρο» πρέπει νά θεωρηθεῖ ὡς ἔννοια γενική γιά τό πρό καί μετά τήν μεταποίηση στάδιο.

11 Ἐνῶ ἡ παράγραφος 1 τοῦ ἄρθρου 6 τοῦ κανονισμοῦ 349/73 ἀναφέρει ρητῶς τό βούτυρο καί τό συμπυκνωμένο βούτυρο, ἡ παράγραφος 2 ἀναφέρει μόνον τό «βούτυρο». Πέραν τούτου, οἱ ἐνέργειες πού ἀναφέρονται ἐκεῖ, ὅπως ἡ «μεταποίηση» καί ἡ «συσκευασία» φαίνεται, ἀντιθέτως, ὅτι ἀφοροῦν μόνον τό βούτυρο καί ὄχι τό συμπυκνωμένο βούτυρο, ἐφ' ὅσον τό συμπυκνωμένο βούτυρο ἀναγκαίως εἶναι ἤδη μεταποιημένο καί συσκευασμένο.

12 Ἀπό τήν ἐπικεφαλίδα καί τήν αἰτιολογία τοῦ ἐν λόγω κανονισμοῦ προκύπτει, ἐν τούτοις, ὅτι σκοπός του εἶναι νά περιορίσει τά σημαντικά ἀποθέματα βουτύρου παρεμβάσεως, προωθώντας τήν πρόσθετη κατανάλωση βουτύρου ἀποκλειστικῶς διά τῆς ἀπ' εὐθείας καταναλώσεως ὑπό τήν μορφή συμπυκνωμένου βουτύρου. Συνεπῶς, ἦταν ἀναγκαία ἡ πρόβλεψη ἑνός ἀποτελεσματικοῦ συστήματος ἐλέγχου καί ἐνδεχομένως κυρώσεων, γιά τήν περίπτωση παραβάσεων· οἱ διατάξεις πού περιέχονται στό ἄρθρο 6 καί ἐξειδικεύονται στά ἑπόμενα ἄρθρα ἐξεδόθησαν πρός τόν σκοπό αὐτό.

13 Ἡ ρύθμιση αὐτή ὅμως θά ἔχανε τελείως τήν ἀποτελεσματικότητά της, ἄν οἱ κυρώσεις δέν ἀφοροῦσαν τό συμπυκνωμένο βούτυρο, γιατί στήν περίπτωση αὐτή, θά ἦταν δυνατόν νά πωληθεῖ στίς βιομηχανίες μεταποιήσεως καί ἐπομένως θά ἐξετρέπετο ἀπό τόν προβλεπόμενο προορισμό του, δηλαδή τήν ἄμεση κατανάλωση.

14 Ἐπομένως, ἐφ' ὅσον τό σύνολο τοῦ συμπυκνωμένου βουτύρου πρέπει νά φθάσει στήν ἄμεση κατανάλωση, οἱ ὅροι πού θέτει τό ἄρθρο 6 παράγραφος 2 τοῦ κανονισμοῦ γιά τήν μεταπώληση τοῦ βουτύρου, ἰσχύουν καί γιά τήν πώληση τοῦ συμπυκνωμένου βουτύρου γιά νά ἀποκλεισθεῖ κάθε δυνατότης ἐκτροπῆς του ἀπό τόν προβλεπόμενο προορισμό του.

15 Στό πρῶτο, ἐπομένως, ἐρώτημα προσήκει ἡ ἀπάντηση, ὅτι τό ἄρθρο 6 παράγραφος 2 τοῦ κανονισμοῦ 349/73 ἀφορᾶ ἐπίσης τήν μεταπώληση τοῦ συμπυκνωμένου βουτύρου.

Ἐπί τοῦ δευτέρου ἐρωτήματος

16 Κατ' ἀρχάς πρέπει νά τονισθεῖ ὅτι σύμφωνα μέ τήν τρίτη αἰτιολογική σκέψη τοῦ ἐν λόγω κανονισμοῦ, «ἡ ἐνέργεια αὐτή πραγματοποιεῖται μόνον κατόπιν αἰτήσεως τοῦ Κράτους μέλους, πού εἶναι σέ θέση νά τήν φέρει σέ αἴσιο πέρας» καί ὅτι τό ἄρθρο 12 τοῦ κανονισμοῦ ὁρίζει ὅτι:

«Τά Κράτη μέλη λαμβάνουν τά ἀναγκαῖα μέτρα, ὥστε ἡ μείωση τῆς τιμῆς ἤ τό ποσόν τῆς ἐνισχύσεως νά ἐπενεργεῖ στό στάδιο τῆς λιανικῆς πωλήσεως . . .»

17 Ἡ Ἐπιτροπή, ἐν τούτοις, ἐθεώρησε ἀπαραίτητο νά ἐπιβάλλεται σέ ὅλα τά ἐνδιαφερόμενα ἀπό αὐτή τήν πράξη Κράτη μέλη, ἀνεξαρτήτως τῶν μέτρων, τῶν ὁποίων τήν θέσπιση θά ἐθεώρουν ὡς ἀναγκαία, ἡ ὑποχρέωση νά προβλέπουν τήν δι' ἐγγράφου σύναψη τῆς συμβάσεως πωλήσεως, στήν ὁποία θά ὁρίζεται, ὅτι ὁ ἀγοραστής εἶναι ἐν γνώσει τῶν κυρώσεων πού ἔχει προβλέψει τό ἐνδιαφερόμενο Κράτος μέλος, καί τίς ὁποῖες θά ὑποστεῖ σέ περίπτωση μή τηρήσεως τῶν ὑποχρεώσεων, πού ἀφοροῦν ἰδίως τήν τελική χρήση τοῦ βουτύρου.

18 Κατά τό παραπέμπον δικαστήριο, δεδομένου ὅτι οἱ πωλήσεις βουτύρου σέ μειωμένη τιμή πραγματοποιοῦνται κάθε φορά στό ἔδαφος μόνον ἑνός Κράτους μέλους, αὐτή ἡ διάταξη περί τοῦ ἐγγράφου τύπου πρέπει νά θεωρηθεῖ ὡς ρύθ-

μιση ἀρχῆς, τῆς ὁποίας ἡ διαμόρφωση καί οἱ ἔννομες συνέπειες διέπονται ἀντιθέτως ἀπό τό δίκαιο τῶν Κρατῶν μελῶν· τά Κράτη μέλη δύνανται νά προβλέψουν πρόσθετες προϋποθέσεις, αὐστηρότερες ἀπ' αὐτές πού προβλέπει τό κοινοτικό δίκαιο, γιά νά ἐκπληρώσουν τήν ὑποχρέωση πού ἀνέλαβαν, νά φέρουν σέ «αἴσιο πέρας» τήν ἐνέργεια αὐτή.

19 Πρέπει νά ὑπομνησθεῖ ὅτι σκοπός τοῦ ἐν λόγω κανονισμοῦ εἶναι ἡ διάθεση τῶν προερχομένων ἀπό παρέμβαση ἀποθεμάτων βουτύρου σέ μειωμένη τιμή γιά τήν ἄμεση κατανάλωση.

20 Ἀπό τό ἄρθρο 6 παράγραφος 2, ἑπομένως, προκύπτει σαφῶς, ἀφοῦ ληφθοῦν ὑπ' ὄψη οἱ σκοποί πού ἐπιδιώκονται ἀπό τό σύνολο αὐτῆς τῆς δημοσίου δικαίου ρυθμίσεως, ὅτι ἡ ἔννοια «σύμβαση πωλήσεως» ἔχει ἄλλη ἔννοια ἀπό ὅ,τι συνήθως στό ἰδιωτικό δίκαιο.

21 Πράγματι, ἐν ὄψει τῆς ρυθμίσεως αὐτῆς εἶναι οὐσιαστική ἡ ἔγγραφη δήλωση τοῦ ἀγοραστοῦ ὅτι ἔλαβε γνώση τῶν κυρώσεων, οἱ ὁποῖες θά τοῦ ἐπιβληθοῦν σέ περίπτωση μή ἐκπληρώσεως τῶν ὑποχρεώσεων, ἰδίως ἐν σχέσει πρός τήν τελική χρησιμοποίηση τοῦ πωληθέντος σέ μειωμένη τιμή βουτύρου.

22 Στήν προκειμένη περίπτωση, οἱ ἐγγυήσεις γιά τήν χρησιμοποίηση τοῦ πωληθέντος σέ μειωμένη τιμή βουτύρου σύμφωνα μέ τούς ὅρους τοῦ κανονισμοῦ καί οἱ ἐνδεχομένως ἐπιβλητέες κυρώσεις ρυθμίζονται λεπτομερῶς μέ τίς κατευθυντήριες ὁδηγίες τῆς EVSt, τῆς 13ης Φεβρουαρίου 1973· ἑπομένως πρέπει νά ἑρμηνευθοῦν σύμφωνα μέ τό ἐθνικό δίκαιο. Ἐν ἀμφιβολία, πάντως, κατά τήν ἑρμηνεία αὐτή πρέπει νά ληφθοῦν ὑπ' ὄψη τά ἤδη ὑφιστάμενα κοινοτικά μέτρα καί νά τηρηθεῖ ὁ σκοπός πού ἐπιδιώκεται μέ τήν ἐν λόγω κοινοτική ρύθμιση.

23 Προκειμένου νά τηρηθεῖ ὁ ὅρος τοῦ ἔγγραφου τύπου πού προβλέπει ὁ κανονισμός 349/73, ἀρκεῖ, ἑπομένως, τό γεγονός ὅτι ὁ ἀγοραστής ἐδεσμεύθη ἐγγράφως νά τηρήσει τίς ὑποχρεώσεις πού περιέχονται στίς ἐθνικές κατευθυντήριες ὁδηγίες καί ὅτι στό ἔγγραφο αὐτό ἀναφέρονται οἱ κυρώσεις, οἱ ὁποῖες θά ἐπιβληθοῦν στόν ἀγοραστή σέ περίπτωση μή ἐκπληρώσεως τῶν ὑποχρεώσεων αὐτῶν.

24 Ἂν, ἑπομένως, ἡ πρώτη παραγγελία ἔγινε βάσει ἐγγράφου συμβάσεως, πού ὑπέγραψε ὁ ἀγοραστής καί στήν ὁποία περιέχονται τά ἀνωτέρω ἀναφερόμενα στοιχεῖα, ἐνῶ οἱ ἑπόμενες παραγγελίες ἔγιναν προφορικῶς, ὅλες οἱ παραγγελίες πληροῦν τόν ὅρο τοῦ ἐγγράφου τύπου πού θέτει τό ἄρθρο 6 παράγραφος 2, ἐφ' ὅσον οἱ ἐνδεχόμενες κυρώσεις εἶναι δυνατόν νά ἐπιβληθοῦν καί στήν περίπτωση μή ἐκπληρώσεως τῶν προβλεπομένων ὑποχρεώσεων κατά τίς ἑπόμενες παραγγελίες.

25 Ἀρκεῖ, συνεπῶς, ἡ μονομερής, ἔγγραφη δέσμευση τοῦ ἀγοραστοῦ, ὅτι θά ἐκπληρώσει τίς ὑποχρεώσεις ὡς πρός τήν τελική χρησιμοποίηση, τήν ὁποία ἐπιβάλλει ἡ σχετική κοινοτική ρύθμιση.

26 Στό δεύτερο ἐρώτημα, συνεπῶς, προσήκει ἡ ἀπάντηση ὅτι:

α) Προκειμένου νά τηρηθεῖ ὁ ἔγγραφος τύπος πού προβλέπει τό ἄρθρο 6 παράγραφος 2 τοῦ κανονισμοῦ 349/73 ἀρκεῖ ὅτι διετυπώθη ἐγγράφως ἡ δήλωση τοῦ ἀγοραστοῦ — ἀκόμη καί ὅταν δέν ἀναφέρει λεπτομερῶς τήν τιμή καί τήν ποσότητα — ὑπό τόν ὅρο ὅτι στό ἔγγραφο αὐτό ἀναφέρονται οἱ κυρώσεις, τίς ὁποῖες θά ὑποστεῖ ὁ ἀγοραστής σέ περίπτωση μή τηρήσεως τῶν προβλεπομένων ὑποχρεώσεων, ἰδίως ὅσον ἀφορᾶ τήν τελική χρησιμοποίηση.

6) Ἀρκεῖ, ἐν ὄψει τῶν ἀπαιτήσεων τοῦ κοινοτικοῦ δικαίου, τό ὅτι μόνο ἡ πρώτη παραγγελία ἔγινε ἐγγράφως, ἐφ' ὅσον συνάγεται ὅτι οἱ ἑπόμενες συμβάσεις πωλήσεως, ἀκόμη καί ἄν συνήφθησαν μόνο προφορικῶς, θεωροῦνται ὅτι ἀναφέρονται στήν πρώτη παραγγελία καί ἐξασφαλίζεται ἡ δυνατότης ἐπιβολῆς κυρώσεων καί κατά τίς ἑπόμενες παραγγελίες.

γ) Οἱ λοιπές προϋποθέσεις, πού ἀφοροῦν τίς ἐν λόγω συμβάσεις, καθώς καί τίς ἔννομες συνέπειές τους, ρυθμίζονται ἀπό τό ἐσωτερικό δίκαιο.

Ἐπί τῶν δικαστικῶν ἐξόδων

27 Τά ἔξοδα στά ὁποῖα ὑπεβλήθη ἡ Ἐπιτροπή τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων, ἡ ὁποία κατέθεσε παρατηρήσεις στό Δικαστήριο, δέν ἀποδίδονται. Δεδομένου ὅτι ἡ παροῦσα διαδικασία ἔχει, ὡς πρός τούς διαδίκους τῆς κυρίας δίκης, τόν χαρακτῆρα παρεμπίπτοντος, πού ἀνέκυψε ἐνώπιον τοῦ ἐθνικοῦ δικαστηρίου, σ' αὐτό ἐναπόκειται νά ἀποφανθεῖ ἐπί τῶν δικαστικῶν ἐξόδων.

Διά ταῦτα

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμῆμα)

κρίνοντας επί τῶν ερωτημάτων πού τοῦ ὑπέβαλε τό Bundesgerichtshof μέ διάταξη τῆς 11ης Μαρτίου καί 8ης Ἀπριλίου 1981 ἀποφαίνεται:

1) Τό ἄρθρο 6 παράγραφος 2 τοῦ κανονισμοῦ 349/73 τῆς Ἐπιτροπῆς, τῆς 31ης Ἰανουαρίου 1973, περί διαθέσεως σέ μειωμένη τιμή βουτύρου ἐκ παρεμβάσεως, προοριζομένου γιά τήν ἄμεση κατανάλωση ὑπό μορφή συμπυκνωμένου βουτύρου (ABl. L 40, σ. 1), ἀφορᾶ ἐπίσης τήν μεταπώληση τοῦ συμπυκνωμένου βουτύρου.

2) α) Προκειμένου νά τηρηθεῖ ὁ ἔγγραφος τύπος πού προβλέπει τό ἄρθρο 6 παράγραφος 2 τοῦ κανονισμοῦ 349/73 ἀρκεῖ ὅτι διετυπώθη ἐγγράφως ἡ δήλωση τοῦ ἀγοραστοῦ — ἀκόμη καί ὅταν δέν ἀναφέρει λεπτομερῶς τήν τιμή καί τήν ποσότητα — ὑπό τόν ὅρο ὅτι στό ἔγγραφο αὐτό ἀναφέρονται οἱ κυρώσεις, τίς ὁποῖες θά ὑποστεῖ ὁ ἀγοραστής σέ περίπτωση μή τηρήσεως τῶν προβλεπομένων ὑποχρεώσεων, ἰδίως ὅσον ἀφορᾶ τήν τελική χρησιμοποίηση·

β) ἀρκεῖ, ἐν ὄψει τῶν ἀπαιτήσεων τοῦ κοινοτικοῦ δικαίου, τό ὅτι μόνο ἡ πρώτη παραγγελία ἔγινε ἐγγράφως, ἐφ' ὅσον συνάγεται ὅτι οἱ ἐπόμενες συμβάσεις πωλήσεως, ἀκόμη καί ἄν συνήφθησαν μόνο προφορικῶς, θεωροῦνται ὅτι ἀναφέρονται στήν πρώτη παραγγελία καί ἐξασφαλίζεται ἡ δυνατότης ἐπιβολῆς κυρώσεων καί κατά τίς ἐπόμενες παραγγελίες·

γ) οἱ λοιπές προϋποθέσεις, πού ἀφοροῦν τίς ἐν λόγω συμβάσεις, καθώς καί τίς ἔννομες συνέπειές τους, ρυθμίζονται ἀπό τό ἐσωτερικό δίκαιο.

Touffait Mackenzie Stuart Everling

Ἐδημοσιεύθη σέ δημοσία συνεδρίαση στό Λουξεμβοῦργο στίς 29 Ἀπριλίου 1982.

Κατ' ἐντολή τοῦ γραμματέως

H. A. Rühl

Κύριος ὑπάλληλος διοικήσεως

Ὁ πρόεδρος τοῦ τρίτου τμήματος

A. Touffait